

Anton Eckelder was in 1910 de eerste bewoner van St. Ludwig welke op de kloosterbegraafplaats een laatste rustplaats vond. Velen zouden hem nog volgen. De bouwheer van het College St. Ludwig is begraven voor het centrale kruis. Zijn graf wordt gedekt door een natuurstenen zerk.

De Eerste Wereldoorlog

Aan het eind van de Eerste Wereldoorlog stierven wereldwijd ca. 20 miljoen mensen aan influenza. Ook binnen de muren van het College St. Ludwig waren vele zieken. Enige scholieren zijn tengevolge van deze ziekte overleden. Zij zijn begraven aan de linkerzijde van de begraafplaats.

Aan de rechterzijde van het centrale kerkhofkruis bevindt zich een gedenkplaat met de namen van 50 kloosterbewoners die gesneuveld zijn tijdens de Eerste Wereldoorlog.

De overledenen van Harreveld

Voordat de Franciscanen zich te Vlodrop-Station vestigden had men een college te Harreveld in Gelderland. De paters, broeders en leerlingen die te Harreveld waren overleden en aldaar waren begraven zijn op 14 september 1926 herbegraven op de kloosterbegraafplaats van St. Ludwig. Op hun gezamenlijke graf staat nu een gedenkplaat met de 22 namen. Het graf met de gedenkplaat bevindt zich links van het centrale kruis.

De Tweede Wereldoorlog

Evenals diverse bewoners van Vlodrop-Station zochten vele evacués voornamelijk vrouwen, kinderen en ouden van dagen, uit o.a. Echt, Roosteren, Susteren en Maasbracht tijdens de Tweede Wereldoorlog beschutting achter de dikke muren en in de kelders van het kloostercomplex St. Ludwig. Enige van hen waren niet tegen de spanningen en ontberingen van de evacuatie opgewassen en stierven. Zij zijn begraven op de kloosterbegraafplaats.

Op 25 januari 1945 voltrok zich een drama op Vlodrop-Station. Mevr. Anna Deckers-Staas en haar kinderen Annelies (12 jaar) en Kitty (9 jaar) werden daar het slachtoffer van een

(vermoedelijke) vergiftiging. Moeder en dochters werden in één graf begaven op de kloosterbegraafplaats.

Behalve Anna Deckers-Staas en haar twee dochters zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog de volgende niet kloosterlingen op de begraafplaats van St. Ludwig begraven:

- Jozef Claessen, 58 jaar uit Herkenbosch, 30-01-1945
- Mina J.P. Drijkoningen e.v. Seerden, 80jaar, uit Echt, 25-01-1945
- Wilhelmus H. Gijzelaars, 39 jaar uit Echt, 29-01-1945
- Roelof Hofman, 65 jaar, schipper afkomstig uit Dordrecht, 30-01-1945
- Hubertus R.A. Janssen, 6 weken oud uit Echt, 18-02-1945
- Maria E. Kurvers e.v. Suilen, 85 jaar, uit Echt, 18-01-1945
- Arnoldus H. Meeuwissen, 24 jaar uit Echt, 09-01-1945
- Frans H. Nijskens, 72 jaar uit Roosteren, 01-02-1945
- Anna M. Schriek e.v. Mierling, 70 jaar uit Echt, 05-02-1945
- Louisa C. Simons, 39 jaar uit Maasbracht, 20-02-1945
- Maria H. Smits, 81 jaar uit Echt, 26-01-1945
- Theodoor M. van Thoor, 88 jaar uit Roosteren, 12-01-1945
- Jansje J.A. van der Velde, 4 maanden oud uit Susteren, 04-03-1945
- Josephus Welters, 77 jaar uit Echt, 24-01-1945
- Jacobus H. Wolfhagen, 69 jaar uit Echt, 26-02-1945
- Jacobus Rauch, levenloos geboren, Vlodrop, 20-02-1945
- Catharina Gröbbeis e.v. Smolenaars uit Vlodrop, 14-02-1945
- Arne Helle Holter, 25 jaar uit Brevik (Noorwegen), 04-11-1944
- Maria Christina Reijnen, 16 jaar afkomstig van Vlodrop-Station, gedood bij een bominslag, 25-09-1944

Noorse piloot

Door zijn afwijkende vorm en materiaalgebruik valt één graf direct op bij het betreden

van deze begraafplaats, het is het graf van Sergeant Arne Helle Holter, een Noorse piloot die met zijn vliegtuig werd neergeschoten in de buurt van Vlodrop-Station.

Sergeant Arne Helie Holter was 25 jaar en maakte deel uit van het 331 squadron van de Royal Air Force toen hij met zijn Vickers S Spitfire MK IX op 4 november 1944 bij Vlodrop-Station door vijandig afweergeschut werd neergeschoten. Arne Helle Holter werd op de begraafplaats van St. Ludwig ter aarde besteld. Door de oorlogsgravenstichting is later het huidige grafmonument geplaatst.

Mevrouw Peters-Bronneberg (oud-inwoonster van Herkenbosch, overleden op 10 april 2003) heeft meer dan 50 jaar rond Allerheiligen een bloemetje op dit graf gelegd. Door toedoen van een dochter van Mevrouw Peters-Bronneberg zijn familieleden van Sergeant Holter op de hoogte gesteld van de plaats van het graf van Arne Helle Holter en hebben zij ook het graf kunnen bezoeken.

Begrafenis van een kloosterling

Het onderhoud aan het gigantische St. Ludwig-complex werd uitgevoerd door de paters en broeders zelf, later ook door een kleine ploeg onderhoudsmedewerkers van buiten het klooster.

Een van hen was Jack van der Beek uit Vlodrop. Hij heeft van 1955 tot de komst van de huidige bewoners in 1984 het wel en wee van het klooster en zijn bewoners van nabij meegemaakt. Jack heeft ook diverse begrafenis meegemaakt en wist het volgende te vertellen:

Als een van de kloosterlingen op St. Ludwig was overleden zorgden zijn medebroeders voor het afleggen van de overledene. Daarna werd de kist met het stoffelijk overschot overgebracht naar de begraafplaatskapel. Als een kloosterling was overleden in een ziekenhuis werd de kist met het lichaam vanuit het ziekenhuis overgebracht naar de begraafplaatskapel. In deze kapel konden de familie, kloosterlingen en andere belangstellenden afscheid nemen van de overledene. De kist stond meestal met geopende deksel in de begraafplaatskapel opgesteld. Op de dag van de uitvaart werd de kist overgebracht naar de kapel

van het College. Daar vond dan de plechtige uitvaartdienst plaats. Na afloop van deze dienst ging men in een stille stoet naar de begraafplaats. Bij het graf werden dan nog enkele gebeden uitgesproken waarna men de kist in het graf liet zakken.

De wanden van het graf waren geheel bestoken met dennen- en coniferengroen, waardoor de kist als door een groene zee naar zijn eindbestemming ging. Enkele dagen na de begrafenis werd het graf voorzien van betonnen bandjes en werd het grafkruis geplaatst.

Het maken van de graven werd gedaan door broeder Autbert. Hij was met een paar hulpen o.a. verantwoordelijk voor het onderhoud en toezicht op de begraafplaats.

Naderhand heeft Jack van der Beek diverse graven gedolven. Dat was hard werken vertelde Jack. De eerste halve meter graven ging nog redelijk, daarna werd de grond steeds harder. Je kwam dan op bruinachtige kiezel. Je moest ieder laagje met het pikhouweel losbikken. Je had heel wat werk voordat je op 1.80 meter diepte was. Ik was toen nog een flinke jonge vent, maar het was zwaar werk.

vertrek van de paters

Toen de paters in 1978 door een gebrek aan roeping St. Ludwig verlieten werd het College St. Ludwig verkocht aan de Rijksgebouwendienst.

De omringende bossen, de begraafplaats en de begraafplaatskapel werden later overgedragen aan Staatsbosbeheer.

De paters hadden bij de verkoop van het College St. Ludwig bedongen dat de begraafplaats niet zou worden opgeheven. De paters zouden het onderhoud van de begraafplaats voor hun rekening nemen. Ook werd overeengekomen dat nabestaanden van de overledenen de begraafplaats mochten blijven bezoeken.

De begraafplaats ligt er nu prachtig bij, dankzij het onderhoud dat wordt verricht door medewerkers van de gemeente Roerdalen die ook de kosten van het onderhoud van de begraafplaats voor haar rekening neemt.

Ook de kapel mag weer gezien worden. Een tijd lang baarde de onderhoudstoestand van de kapel de HVR ernstige zorgen. De kapel werd niet onderhouden, met als resultaat kapot gesprongen glas-in-loodramen, gebarsten bakstenen, verstopte dakgoten en hemelwaterafvoerpipen en struikgewas dat in de dakgoot groeide. Doordat de muren in de kapel vochtig en soms kletsnat waren begon het stucwerk met de schilderijen op veel plaatsen af te bladderen.

Gelukkig heeft de eigenaar, Staatsbosbeheer, zich de toestand van de kapel aangetrokken.

In 1996 werd in opdracht van Staatsbosbeheer de kapel opgeknapt. Glazenier Frits Zeevers uit Herkenbosch kreeg de opdracht de glas-in-loodramen te restaureren. Om schade door vandalisme te voorkomen zijn de ramen nu voorzien van voorzetrampen. Ook het interieur van de kapel werd aangepakt, de schilderijen werden hersteld en voorzien van een beschermende laag.

De kapel is nu opgenomen in de wandelroutes van Staatsbosbeheer en bij die gelegenheden ook van binnen te bezichtigen.

Beschrijving begraafplaats

De begraafplaats is gelegen op ca 200 meter ten westen van het kloostercomplex.

Helaas heeft de huidige eigenaar van het voormalig College St. Ludwig, de Maharishi-organisatie, het nodig gevonden om het terrein van het voormalig College St. Ludwig af te schermen met een groot hekwerk waardoor de begraafplaats alleen nog via een omweg is te bereiken. De directe zichtrelatie tussen het voormalig College St. Ludwig en de begraafplaats is gedeeltelijk verbroken door de bouw van een zevental (tijdelijke) woningen.

De relatief grote begraafplaats, gelegen tussen hoge dennenbomen, is ca. 50 meter lang en 30 meter breed en op een gedeelte van de voorkant na geheel omgeven door een taxushaag van ca. 150 cm hoog en tot wel 130 cm breed. Aan de achterzijde wordt de taxushaag onderbroken door een rijk bewerkt ijzeren poortje dat toegang geeft tot een zandweg. De voorkant van de begraafplaats wordt afgesloten

door de kapel met aan beide zijden een smeedijzeren hek en poorten tussen gemetselde kolommen en een taxushaag. De begraafplaats is symmetrisch van opzet en bij de aanleg is het naar het westen aflopende terrein opgehoogd. Aan de westzijde van de begraafplaats bevindt zich het centrale kerkhofkruis. Het is gemaakt van rondhout, 380 cm hoog, en 225 cm breed. Het kruis staat op een betonsokkel. Het originele kerkhofkruis is bij een storm omgewaaid. Het was een houten kruisbalk met daarop een groot corpus. Het geheel stond op een hoge sokkel. De huidige betonsokkel is het onderste gedeelte van de originele sokkel. Aan weerszijden van het kruis staat een hoge conifeer.

Links van het centrale kruis bevindt zich het graf met gedenkplaat met daarop de namen van de overledenen van het College te Harreveld. Hun stoffelijke resten zijn herbegraven onder deze gedenkplaat.

Aan de rechterzijde van het kerkhofkruis is een gedenkplaat met daarop de namen van de kloosterlingen en leerlingen die sneuvelden tijdens de Eerste Wereldoorlog. De gedenkplaten worden omgeven door in vorm geschoren taxushagen. Voor het centrale kruis ligt de grafzerk van de bouwheer van St. Ludwig; Wenceslaus Straussfeld.

Tussen de kapel en het centrale kruis ligt een plantsoen. De randen van dit plantsoen worden gevormd door bakstenen welke schuin in de grond zijn gezet. De begroeiing van dit plantsoen bestaat uit bodembedekkers, enkele heesters en geschoren taxusbomen. Ter weerszijden van dit plantsoen bevindt zich een dubbele rij graven en gescheiden door een pad nog een rij graven welke met de achterzijde tegen de taxushaag aanliggen.

De paden tussen de graven waren vroeger iets verhard met rode kiezel. De graven zijn voorzien van eenvoudige gegoten ijzeren kruisjes met witte opschriften. Ze werden door de paters aangekocht, zwart geschilderd en door een broeder van opschriften voorzien.

Iedere overledene had een eigen graf met een kruisje voorzien van de naam geboorte- en sterfdatum. Alleen graf nr. 31 kent een dubbel opschrift. De grafmonumenten 4, 5 en 6 zijn zwart geschilderde houten kruisjes. Deze

kruisjes staan achterelkaar op één graf. De graven zelf zijn omzoomd met betonnen bandjes en zijn ca. 215 cm bij 90 cm. Alle graven zijn begroeid met bodembedekkers.

Op de begraafplaats bevinden zich enkele grote coniferen, rododendrons en taxusbomen. Het graf van Arne Helle Holter staat onder een grote rododendron.

Overeenkomstig de leer van de Franciscanenorde is de gehele begraafplaats sober aangelegd. De op andere begraafplaatsen voorkomende symboliek op grafmonumenten, gebouwen en hekwerken ontbreekt hier bijna geheel.

Vermoedelijk door de combinatie van de afgelegen ligging, de stilte, de aanleg in de natuur en zijn eenvoudige opzet heeft deze begraafplaats op veel bezoekers een bijzondere uitwerking. Men kan vaak moeilijk onder woorden brengen wat het is, maar men ervaart de rust die deze begraafplaats uitstraalt in ieder geval als zeer aangenaam en positief.

De begraafplaats is in zijn geheel een gemeentelijk monument en zal naar verwachting in de loop van het jaar 2000 de status van rijksmonument krijgen.

Beschrijving begraafplaatskapel

Aan de oostzijde van de kloosterbegraafplaats ligt de begraafplaatskapel. Het is een bakstenen gebouw in neogotische stijl met aan weerszijden smeedijzeren hekken tussen bakstenen kolommen. De smeedijzeren hekken verlenen toegang tot de begraafplaats.

De kapel heeft een kruisvormige plattegrond en is geplaatst op een achthoekige betonnen plaat. De kapel heeft twee bouwlagen en een zadeldak met een bedekking van groene singels. Oorspronkelijk was de kapel voorzien van een leien dakbedekking. Op de nok van het dak staat een dakruiter (een torentje). Hierin hing een luidklokje dat door de paters bij hun vertrek is meegenomen. Onder de dakrand bevindt zich decoratief metselwerk in de topgevels en een dubbele bloktandlijst in de overige gevelvlakken. Op de acht hoeken van de vier

kruisarmen bevinden zich steunberen, in gelede vorm. Deze worden afgedekt met een gecementeerde bedekking.

De entree van de kapel is een rechthoekige houten deur in een getrapte spitsvormige omlijsting met een glas-in-lood-bovenlicht en een natuurstenen dorpel. De zware deur is voorzien van een monumentaal slot met bijbehorende sleutel.

In de topgevel bevindt zich een glas-in-loodraam in een ronde vensteropening. De kruisarmen links en rechts van de entree hebben ieder twee spitsboogvormige vensters met glas-in-loodramen met voorzetramen en natuurstenen dorpels.

In de top van deze beide gevels bevindt zich een rond glas-in-loodraam. De kruisarm aan de begraafplaatszijde heeft een blinde gevel met eveneens een rond venster met een glas-in-loodraam in de topgevel.

Het interieur van de kapel is zeer rijk van ontwerp en decoratie. (zie ook de foto in jaarboek Roerstreek 1993, nr.25, blz. 72) In alle kruisarmen en de viering treffen we kruisribgewelven aan, die samenkomen in een sierrozet op het plafond. Spitsbogen vormen de overgang van de viering naar de vier kruisarmen. Deze spitsbogen zijn rijk voorzien van decoratieve muurschilderingen, die we eveneens aantreffen in alle hoeken van de kapel waar de kruisribben uitmonden. Tegen de gevel aan de begraafplaatszijde staat een altaar met een beeldengroep van ca. 90 cm hoog.

Aan een kolom hangt een natuurstenen wijwartervat. De authentieke plavuizenvloer heeft rode tegels in honingraatmotief, met zwarte banen. De wanden met de schilderijen zijn omstreeks 1995 gerestaureerd.

De begraafplaatskapel is een gemeentelijk monument en zal naar verwachting in de loop van het jaar 2000 de status van rijksmonument krijgen.

College St. Ludwig in Vlodrop

door Peter Munnix, in Roerstreek 1979

Daar waar ruim 70 jaar lang de Franciscanen, getrouw aan hun belofte van armoede, devoot en ingetogen geleefd en een dikke drieduizend jongens de schoolbanken gedrukt hebben, zullen binnenkort de dienaren van hermandad leren hoe ze relletjes moeten beteugelen. Kortom het bekende college St. Ludwig van Vlodrop-Station is van kleinseminarie politie-school geworden. Eind 1904 'ontdekten' de Franciscanen nabij de Duitse grens een op een hoogte gelegen woest heidellandschap met dennenbossen, op een steenworp afstand van de stationnetjes Dalheim en Vlodrop. In die dagen werd de spoorlijn Antwerpen Roermond-Monchengladbach nog voor personenverkeer gebruikt en de bouw van een klooster met internaat op een afgelegen plaats, maar toch door het spoor met de bewoonde wereld verbonden, achtte men ideaal.

De grond rondom het huidige kloostercomplex was eigendom van Julius graaf von Schaesberg Thannheim, heer van het slot Kriekenbeck bij Hinsbeck (Dld.). Op 30 januari 1905 kochten de paters de eerste 37 ha en in de loop der jaren stond de graaf nog meer grond af, zodat het bezit van de Franciscanen zich uitbreidde tot ruim 158 ha op Nederlands gebied en ongeveer twee ha aan Duitse zijde. Van 1905 tot 1909 werd ijverig gebouwd onder leiding van architect broeder Quintilian Borren en op 4 oktober 1909 werd het immense complex plechtig in gebruik genomen. Op 1 oktober 1976 besloten de Franciscanen St. Ludwig te verlaten. Wegens gebrek aan roepingen kon men klooster en school, die samen een klein dorp vormen, niet meer onderhouden. De school zou in drie jaar tijd 'afgebouwd' worden en de paters besloten met de bisschop van Münster in zee te gaan en een kleiner gymnasium met alleen externen in Osnabrück over te nemen. Met diverse geïnteresseerden werden onderhandelingen gevoerd over de ver' koop van St. Ludwig en op 4 december 1978 maakte staatssecretaris mr. H. Koning van binnenlandse zaken in het parlement bekend, dat het Rijk het complex zou aankopen als opleidingscentrum voor de mobiele eenheden van de gemeentepolitie in Nederland.

Waarom?

De vraag na zeventig jaar gymnasium St. Ludwig is: waarom hebben de Franciscanen uitgerekend in Vlodrop-Station en niet in Duitsland een school gebouwd? Het antwoord is niet al te moeilijk: eind vorige eeuw verrezen overall langs de Nederlands-Duitse grens kloosters van Duitse broeders, paters of zusters. Reden hiervoor was de Kulturkampf van Von Bismarck, die veel kloosterlingen uit het koninkrijk Pruisen verdreef.

De Franciscanen van de Saksische provincie stichtten op 12 oktober 1870 een gymnasium annex kleinseminarie op de Annaberg in Silezië. Ze mochten er nog geen vijf jaar blijven, want per koninklijk decreet van 31 mei 1875 werd bepaald, dat alleen kloosterorden, die in de verpleging werkten in Pruisen mochten blijven. Het overgrote deel van de Saksische provincie week daarop uit naar Noord-Amerika, waar een nieuwe provincie in St. Louis gesticht werd.

Pedagogiek

Een gering aantal broeders en paters vertrok naar kloosters in België en Nederland. De school van Annaberg wend in Watersleyde bij Sittard gevestigd. Vervolgens trokken de Franciscanen in 1882 naar Harreveld (Overijssel) waar ze tot 1909 bleven. Klooster en school bleken al ras te klein, zodat men uiteindelijk weer in Limburg terecht kwam na de bouw van het complex St. Ludwig. Dé stimulator achter de bouwplannen van St. Ludwig was pater Wenzeslaus Straussfeld, tot 1903 rector van Harreveld en daarna provinciaal van de Saksische Franciscanen. Men noemt St. Ludwig wel eens de steen geworden pedagogiek van deze voor zijn dagen vooruitziende opvoedkundige!

De studiereis, die pater Wenzeslaus in het voorjaar van 1901 ondernam naar Zuid-Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland, is van grote invloed geweest op de bouwplannen voor het college St. Ludwig te Vlodrop-Station. Tot de herfst van dat jaar bezocht hij veel andere kloosterscholen. Van het vermaande kloostercomplex Maria Einsiedeln nam hij - voor zover dat nu nog beoordeeld kan worden door de Franciscanen - het basisplan over: de kerk

moest in het midden staan en op die manier klooster en internaat van elkaar scheiden. Van de andere kant moest de centrale ligging van de kerk en voor zorgen, dat beide leefgemeenschappen rond het altaar verenigd konden zijn.

Dorp

Het hoeft geen betoog, dat een internaat voor zo'n dikke 200 leerlingen ook behoefte had aan een groot klooster. Er wanen niet alleen paters nodig om hes te geven en het internaat te leiden, maar ook broeders om alle onderdelen van dit complete dorp te runnen. Het college St. Ludwig was wat dat betreft nauwelijks van de buitenwereld afhankelijk. Men had een eigen aggregaat, dat voor de benodigde stroom zorgde, eigen afvoer en een bron, die voor de watertoevoer diende. In later jaren wend het complex op het Nederlandse elektriciteitsnet aangesloten, maan tot op de dag van vandaag bleef de eigen bron compleet met watertorens voor de drinkwatervoorziening zorgen.

De uitgestrekte landerijen wenden door de broeders bewerkt. Ze verbouwden niet alleen groenten, graan en aardappelen, maar ook maïs en bieten voor de uitgebreide veestapel: kippen, koeien en varkens. Verder waren er een bakkerij, slagerij, kleermakerij, smederij en wasserij. Het is teveel om allemaal op te noemen, maar één ding is uit bovengenoemde rij duidelijk: St. Ludwig was helemaal selfsupporting. Niet te vergeten natuurlijk de fruitbomen, die geplant zijn om gemeenschap en internaat van ooft te voorzien. Zelfs de schoolbanken, stoelen en tafels zijn in de timmerwerkplaats van St. Ludwig gemaakt.

Erkend

Na een bouwperiode van bijna vijf jaar werd het college St. Ludwig op 4 oktober 1909 met veel feestvertoon officieel geopend. Het was geen nieuw gymnasium annex kleinseminarie van de paters Franciscanen: in 1909 werd een school, die eigenlijk al bijna veertig jaar bestond, gewoon verplaatst. Tot dat tijdstip hadden ruim 1500 jongeren onderricht genoten van de paters. Van 1909 tot 1940 en van 1951 tot 1977 wend St. Ludwig door ruim 3000 jongens bezocht. Van 1926 tot 1938 en van 1954 tot 1977 haalden 683 scholieren daar hun eindexamen.

Eerst in 1926 wend het college St. Ludwig door de Duitse Regering erkend als Gymnasium Deutsche Schule im Ausland. Tot dat tijdstip moesten de scholieren bij diverse andere gymnasia in Westfalen eindexamen doen. Onder leiding van dr. Schellberg uit Berlijn werden de eerste eindexamens in St. Ludwig afgenomen. Vanaf dat moment mocht St. Ludwig zich in de 'gunst' van de wereldlijke overheid verheugen: op 30 mei 1926 was rijkskanselier Wilhelm Marx te gast op het college en op 6 juli 1932 kwam de Duitse gezant in Den Haag, graaf Zech, naan Vlodrop-Station.

Tot 1926 was het aantal scholieren gemiddeld 200 geweest. Toen het college zélf eindexamens mocht afnemen, groeide dit aantal snel. In 1927 namen de paters ook kasteel Exaten te Baexem in gebruik als school voor de laagste klassen. Toen het Rijnlandse deel van de Saksische provincie van de Franciscanen zelfstandig wend, nam deze Franciscanertak Exaten over en vergrootte deze school. Merkwaaardigerwijs volgt St. Ludwig nu het voorbeeld van Exaten. Toen de Franciscanen in 1967 uit Baexem weggingen, werd het klooster een school voor de rijkspolitie. Nu, twaalf jaar later, zal St. Ludwig onderdak bieden aan de gemeentepolitie.

Zakken

Omdat St. Ludwig door de grote toeloop van leerlingen te klein wend, moest weer gebouwd worden: in 1931 werden de beide middelste vleugels aan de achterzijde met maar vijfste twee etages verhoogd. In 1932 openden de paters bovendien een nieuwe school in Warendorf bij Münster, omdat het college St. Ludwig niet alle aanmeldingen kon verwerken. Het aantal leerlingen krom tot 279 in 1932 en bleef constant tot 1935 om vervolgens schrikbarend te zakken. Oorzaak hiervan was de deviezenwet van het Hitlerregime waardoor het de ouders van de leerlingen onmogelijk gemaakt wend de pensionkosten te betalen. Met kunst en vliegwerk konden de paters het hoofd boven water houden, zodat geen leerlingen om financiële redenen naar huis gestuurd hoefden te worden. De pasbepalingen van de Nazi's deden de deur van St. Ludwig echter voor veel scholieren dicht. Het Duitse consulaat in Heerlen en laten in Maastricht weigerde de passen

GESCHIEDENIS ST. LUDWIG

van de jongens te verenigen, zodat en voor velen niets anders op zat dan huiswaarts te keren. De zwaarste slag kwam op 19 augustus 1938 toen de Duitse minister van onderwijs besliste, dat St. Ludwig niet meer als Duitse school erkend werd. St. Ludwig werd echter niet alléén de dupe van het Derde Rijk: ook de Duitse scholen in Baexem, Sittard, Steyl en Vaals werden niet meer erkend.

Oorlog

Een gesprek met de Duitse consul in Heerlen om alsnog toestemming te krijgen voor een eenmalig eindexamen in 1939 voor alle Duitse scholen in Limburg liep op niets uit. De consul nam zelfs niet de moeite een dergelijk verzoek naar Berlijn te sturen. Nu was St. Ludwig tot uitsterven gedoemd: Met Pasen 1940 telde het college nog twee klassen met in totaal 15 leerlingen. Daarop besloot de leiding de school te sluiten. Op 1 juni 1940 verlieten de laatste scholieren St. Ludwig. Op 24 maart 1941 nam de Waffen-SS het college in beslag: zestig paters en broeders moesten het gebouw binnen enkele uren verlaten. Slechts de rector en zeven broeders mochten blijven.

In mei 1941 wend St. Ludwig gedeeltelijk aan de Franciscanen teruggegeven, maar het internaat- en schoolgedeelte bleef tot september 1944 in handen van het Duitse leger en wend gebruikt als levensmiddelenmagazijn van de luchtmacht. De kloostervleugel wend van 1943 tot 1951 bewoond door Nederlandse Franciscanen. Ook Russische arbeiders (600) woonden enkele maanden in het college en in januari 1945 werd St. Ludwig onverwacht als noodziekenhuis ingericht. De oorlogsjaren gingen bovendien niet ongemerkt aan huis en goed van St. Ludwig voorbij: de gebouwen leden schade door bommen en beschieting door de artillerie, terwijl een groot deel van het serviesgoed, meubels, bedden, veestapel en dergelijke verloren gingen. Ook een deel van de schoolinventaris waaronder enkele waardevolle verzamelingen wend ontvreemd.

Pogingen

Na de oorlog verbleven ongeveer 200 kinderen van NSB'ers vier maanden lang op het college onder supervisie van het ministerie van justitie. Door bemiddeling van bisschop

dr. G. Lemmens van Roermond wend de collegevleugel tot 1954 verhuurd aan Nederlandse jeugdzorginstanties. Direct na de capitulatie van het Derde Rijk ondernamen de paters al pogingen het college St. Ludwig te heropenen. In eerste instantie werd de school te Warendorf heropend. Dankzij bisschop Lemmens waren de onderhandelingen met de Nederlandse staat succesvol en in april 1950 gaf Nederland toestemming om Duitse scholieren naar St. Ludwig te laten reizen.

De bondsrepubliek erkende St. Ludwig weer als Duitse school in het buitenland en op 20 april 1951 gingen de poorten van St. Ludwig open. Daar de paters slechts over de helft van het complex konden beschikken, werden de scholieren in het klooster ondergebracht. Met Pasen 1954 kwam de collegevleugel ween vrij. Gelijktijdig mocht St. Ludwig weer eindexamens afnemen: 19 scholieren gingen met het eindexamenpapiertje naar huis.

Herstel

Inmiddels had de nieuwe directeur pater dr. Rainer Middel zijn schouders onder de wederopbouw van het college gezet: voor en na werden alle lokalen opgeknapt – er kwam zelfs een overdekt zwembad bij - en verbeterd, zodat en na enkele jaren niets meer van de oorlogsschade te zien was. Het leerlingenaantal steeg weer en gemiddeld 200 jongens kregen jaarlijks les in het college. Voor het herstel van het college, dat wijd en zijd een bijzonder goede naam heeft, en de goede contacten met de Nederlandse bevolking kreeg pater dr. Rainer Middel, die tot 1973 directeur bleef, op 10 november 1978 het Bundesverdienstkreuz.

Van 1951 tot 1969 telde St. Ludwig 1079 scholieren. Na 1969 veranderde en wat in St. Ludwig: de school, die al enkele jaren geen specifieke kleinseminarie meer was, wend ook toegankelijk voor externen. De mensen uit het nabije grensgebied zoals Dalheim, Birgelen. Wasenberg en Wegberg grepen de kans om hun kinderen dichtbij huis goed onderricht te laten volgen, gretig aan en bij aanvang van het nieuwe schooljaar eind 1970 deden 54 externen hun intrede.

Protest

Toen eind 1976 bekend werd, dat het voornemen bestond om St. Ludwig te sluiten, ging dan ook een storm van protest door het Nederlands-Westduitse grensgebied. Oorspronkelijk zeiden de paters, dat geldgebrek de oorzaak was. In een mum van tijd was een actiecomité van de grond: ouders, burgemeesters, bondsdagleden en diverse andere autoriteiten deden moeite om aan geld te komen. Toen dit er was

hoefde het niet meer: de Franciscanen zeiden klooster en school te sluiten wegens gebrek aan roepingen. Dit besluit werd hen met name door de ouders van de externe leerlingen niet in dank afgenomen: men vond het spijtig een goed bekend staande school te moeten missen. De afbouw van de school ging snel: eind 1978 waren er nog 98 studenten onder wie 27 internen. De laatste eindexamenklas telt 20 scholieren terwijl het klooster nog slechts 34 broeders en paters herbergt.

Geen elite

In de loop der jaren hebben duizenden Duitse jongens het college St. Ludwig bezocht. Het gros der internen was afkomstig uit Noord-Duitsland, hoofdzakelijk uit Neder-Saksen, Oldenburg en Westfalen. Neemt men de families der studenten onder de loep, dan kan maar één conclusie getrokken worden: het college St. Ludwig is nooit een eliteschool geweest; dit in tegenstelling tot menig ander Duits internaat.

Bij het uitreiken van het Bundesverdienstkreuz aan pater dr. Rainer Mittel op 10 november 1978 in het college St. Ludwig, werd dit feit nog eens onderstreept door dr. Waiblinger, Duits consul te Rotterdam: 'U hield consequent en met succes vast aan uw doel: scholieren uit de midden- en laagste bevolgingsklasse in staat te stellen een hogere opleiding te volgen. Ook bij de keuze van de leerlingen hebt U steeds dit principe voor ogen gehouden. Er is nauwelijks een Duits internaatsgymnasium te vinden waarvan de leerlingen voor meer dan 4/5 uit families stammen van wie de vader filet zelf de school bezocht heeft.' De lovende woorden van de consul aan het adres van de schoolleiding kunnen met een voorbeeld onderstreept worden.

Van de 400 scholieren, die van 1954 tot 1978 eindexamen in het college St. Ludwig aflegden, hebben de vaders onderstaand beroep:

- . boer 20,3%
- . geschoold arbeider 19,5%
- . employé 12,3%
- . ongeschoold arbeider 9,0%
- . vakman 6,8%
- . koopman, detaillist 5,8%
- . ambtenaar (middelbare rang) 5,3%
- . mijnwerker 3,3%
- . onderwijzer 2,7%
- . ambtenaar (hoge rang) 2,5%
- . ambtenaar (lage rang) 2,5%
- . leidinggevende functie 2,0%
- . arts 1,8%
- . ingenieur 1,8%
- . werkmeester 1,8%
- . ambtenaar (zeer hoog) 1,2%
- . mijnopzichter 0,7%
- . architect 0,5%
- . apotheker 0,3%

Beperkt

De contacten van de scholieren met het Nederlandse grensgebied, met uitzondering van deelname aan diverse sporttoernooien, bleven beperkt. Sinds het eind der 50er jaren komen de scholieren nog maar sporadisch in Roermond en andere Middenlimburgse plaatsen. Een den scholieren wil wel iets over school en grensland vertellen: 'Je woont hier bijna in een enclave. We zijn van drie zijden begrensd door Duits gebied. Vanuit Vlodrop-Station zijn geen bus- of treinverbindingen met Nederland. We mogen hier wel een fiets of een brommer hebben, maar praktisch gesproken kom je nooit in Nederland. De meeste internen gaan daarom naar Dalheim, Wegberg of andere grensplaatsen. Een en ander heeft natuurlijk wél gevolgen. Hoewel de paters de laatste jaren gelukkig andere opvattingen hebben gekregen over internaatsopvoeding en het beleid op St. Ludwig daardoor menselijker en opener is geworden, blijf je tóch in een beschermde omgeving zitten en na negen jaar internaat - je kunt ook zeggen negen jaar kloosterleven - word je zonder enige begeleiding op de mensheid losgelaten. Op het gymnasium van de paters heb ik geen enkele aanmerking. De opleiding en de aandacht, die je als student hier hebt, krijg je nergens. Wet dat betreft hoor je nooit iemand negatieve opmerkingen maken. Van de andere

kant: heel wet mensen zeggen als je van dit college komt: je zult wel heel wet van Nederland gezien hebben. En dat is nu niet het geval. Na negen jaar wonen in Nederland zou je inderdaad wat anders verwacht hebben en het is moeilijk om je vrienden en kennissen aan het verstand te peuten, dat je vrijwel niets van Nederland en Midden-Limburg weet.”

Nauwelijks

De huidige directeur pater dr. Werinhard Einhorn, die van 1951 tot 1954 zélf scholier van St. Ludwig was, geeft toe, dat St. Ludwig als school té weinig op Nederland gericht is geweest: ‘We hebben met de jongens excursies gemaakt naar Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht, maar als school hebben we nauwelijks iets met Nederland te doen gehad. Niettemin hebben we ons hier goed thuis gevoeld.

Onze jongens mochten, met name de laatste jaren, overal naar toe. Dat en geen verkeersverbindingen met Roermond zijn, is mijns inziens mede debet aan het feit, dat de studenten nauwelijks contact met Nederlandse leeftijdgenoten hebben. Van de andere kant moet ik zeggen: tegenwoordig is men erg gemakkelijk uitgevallen. Toen ik hier scholier was, maakten mijn klasgenoten en ik veel fietstochten naar Maasbracht, Roermond en Venlo. Dat is er op vandaag niet meer bij.”

Dat laatste wordt bevestigd door pater dr. Richard Gercken, gardiaan van het klooster en tevens leraar aan het college waar hij zelf van 1924 tot 1930 scholier was: ‘Wij hebben vroeger de omgeving wél verkend. In mijn tijd was er ook nauwelijks openbaar vervoer, maar we wandelden veel. We gingen altijd te voet naar Roermond. Toen wij als student korte broeken hadden, waardoor de knie bloot kwam, was dit in Roermond en omgeving een schande. Ik weet nog goed, dat we om ‘s zomers naar Roermond te lopen altijd een lange broek moesten aantrekken.’

Contacten

De contacten van de St. Ludwigbewoners met Nederland zijn altijd bijzonder hartelijk geweest. De bewoners van Vlodrop en omgeving liepen de deur bij de Franciscanen nu niet be-

paald plat (omgekeerd was dit ook niet het geval), maar de contacten, die gelegd werden, waren goed en zinvol.

Het begon al bij de bouw van het college toen aannemer Heuts uit Herkenbosch ingeschakeld werd en veel mensen uit Vlodrop aan de bouw meewerkten. De kloosterkerk werd ook door veel Nederlanders bezocht en tijdens de bombardementen van begin 1945 door het Amerikaanse leger nam rector pater dr. Callistus Simon de bevolking van het gehucht Vlodrop Station liefdevol op in het klooster. Diverse mensen uit Vlodrop liggen zelfs op het kloosterkerkhof begraven.

Vooraf de broeders hadden veel contact met boeren, handwerklieden en houthandelaren uit de omgeving. Enkele broeders hebben zelfs de Nederlandse nationaliteit. Dit laatste was onder meer nodig om de Vereniging College St. Lodewijk toch een Franciscaanse voorzitter te geven. Voorzitter hiervan is broeder Josef Klönne, tevens portier van het klooster en secretaris van de school. Vorig jaar (1978) vierde broeder Josef onder grote belangstelling zijn gouden kloosterfeest. Samen met broeder Eleutherius Aufmkolk, die al 48 jaar als smid en elektricien aan het college verbonden is, behoort hij tot de ‘oude, getrouwe garde’ van St. Ludwig.

Cijfers

Om de buitenstaander enige indruk te geven van het immense klooster- en schoolcomplex St. Ludwig, volgt hier wat cijfermateriaal. De toegangsdeur in het midden van het complex is precies 663 meter verwijderd van de Nederlands-Westduitse grens. Het dak van St. Ludwig heeft een oppervlakte van 17.500 m² en er zijn 9 miljoen stenen nodig geweest voor de bouw. Iemand, die ramen en deuren moet wassen, wordt haast moedeloos: er zijn welgeteld 1200 ramen en 600 deuren. Do uitzichttoren boven de ingang is ook flink hoog en bij helder weer kan men kijken tot Roermond, Heinsberg, Erkelenz en Hückelhoven. De oprijlaan is een hoofdstuk apart: oorspronkelijk lag hier een heuvel en de studenten hebben de laan - dat is links en rechts nog goed te zien - eigenhandig uitgegraven!

GESCHIEDENIS ST. LUDWIG

In De Klepper, kwartaaltijdschrift van de Heemkundevereniging Roerstreek, verscheen regelmatig een overzicht van alle ontwikkelingen rond Sint Ludwig, geschreven door Ton Wolswijk. Deze Kleppers zijn in te zien in het museum.